VILNIUS. Sekmadienis, 1928 m. Rugsejo mėn. 30 d. II metai.

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS!

Pirmyn!

№ — 18 (25)

Kas vergo retežių nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1. Skrzynka Nr. 115. Nr. kaina 20 skt. Užsieniuose dvigubai.	EINA DU KARTUS Į MĖNESĮ	Interesantus redakcija priiminėja kasdien, išskiriant šeštadienius, nuo 4—6 v. p.p. Adr.: Niemiecka 1, Hotel Sokołowskiego.

Opiais klausimais.

Už ką kovojama? Kokia politinę santvarka bus Lietuvoj, nuvertus fašistinę diktaturą? Tokie klausimai kyla kiekvieno sąmoningesnio kovotojaus galvoj, kuris šiokiu ar tokiu budu prisideda prie priešfašistines kovos. Į tuos klausimus netaip lengva atsakyti, kaip kai kam rodosi. Pažvelgę į priešfašistinę tiek legalę, tiek nelegalę literaturą, matome, kad į juos atsakoma įvairiai. Atsakymai, daugiausia papareina nuo tos ar kitos politines grupes bei partijos, kuri tais klausimais rašo.

Kai kas pasitenkina, kad Lietuvoj butų **atstatyta demokratine santvarka**, t. y tokia santvarka, kokia buvo prieš fašistinį perversmą. Sutinkant su tą nuomonę, išeitų, kad Lietuva turetų buti ir ateity, nuvertus fašistinę diktaturą, tvarkoma krikščioniškos konstitucijos pagrindais. Panagrinesime bent kiek tą nuomonę, kurią šiandien labiausiai atstovauja krikščionys demokratai ir Valstiečių liaudininkų centras.

Jeigu jau kovojama, už demokratines tvarkos atstatymą Lietuvoj, tai pirmon eilen reikalinga išaiškinti, ar buvo kada-nors Lietuvoj, demokratine tvarką pilnoje tų žodžių prasmėje, ar ne? O tuomet bus aišku, ar verta už tokius idealus kovoti, eiti į kalejimus, statyti pavojun gyvybę ir t. t. Mes esame tos nuomones, kad demokratines santvarkos, kaip ją suprantama kulturingose valstybese, Lietuvoj dar nebuvo. Juk krikščionių-demokratų režimą, tiek metų smaugusį Lietuvos liaudį, jokiu budu negalima vadinti demokratiniu režimu. Tiesa, tuomet liaudis turejo šiek tiek daugiau politinių laisvių negu, kad ji šiandien turi. Bet esmėje, jos padetis buvo ne kiek negeresne už šiandieninę padetį. Kiekvienas, radikalesnis ir griežtesnis liaudies masių, pasireiškimas budavo žiauriausiai slopinamas. Kaip šiandien žvalgybininkas ar komendantas jaučiasi provincijoj visagaliu viešpačiu, taip tuomet ant liaudies masių visur viešpatavo kunigas ir zakrastijonas. Be jų protekcijų, be jų atestacijų kiekvienam Lietuvos piliečiui visur buvo uždarytas kelias. Tokia kunigų ir zakrastijonų diktatura, bei liaudies mulkinimas visiems ant tiek buvo įgrisę, kad nežiurint didžiausio politinio teroro ir įvairių grąsinimų, liaudis toliau nepakente tokios padeties ir per rinkimus į tretijį Seimą **buvo padariusi galą** krikdemų režimui. Vadinasi, jau 1926 metų pavasarį, Lietuvos gyventojų dauguma, buvo griežtai nusistatę prieš krikdemų režimą ir jį pasmerke. Tas reiškinys, yra geriausiu įrodymu, kad plačios liaudies mases pareiškusios didesnį susidomejimą politiniu gyvenimu, — trokšo žmoniškesnes santvarkos, negu kad krikdemų laikais. Po to visako, statyti liaudžiai kovos obalsiu tai, ką **ji griežčiausiai pasmerkė reiškia apgaudineti liaudį ir eiti prieš ją.**

Nežinia, kaip politinio gyvenimo įvykiai butų vystėsi toliau, jeigu nebutų įvykęs fašistinis perversmas, kuris aiškiai buvo nukreiptas prieš **politiniai atbundančias lietuvių liaudies mases.** Bet vieną, ką tas įvykis aiškiai parodo, tai tą, kad krikdemai buvo galutinai nustoję vilties atgauti kada nors pasitikejimą masese ir todel jie dejosi kartu su tautininkais, kad smurto keliu vel atsisėdus ant liaudies sprando. Tokiu savo žingsniu, jie patys pamyne po kojomis tą konstituciją, kurią prieš kelis metus buvo rašę ir prieš kurią Viešpaties vardu buvo prisiekę. Čia ir iškilo **aikštėn visas jų veidmainingumas ir apga-**

vyste. Politiniai įvykiai nuėjo kitu keliu ir gyvenimas prieš liaudį **iškele visai naujus uždavinius.** Po fašistinei-krikščioniško gruodžio perversmo, Lietuvos liaudis, buvo pastatyta į aiškias kovos pozicijas. Tose kovos pozicijose, jai tenka buti iki paskutinių dienų velkant ant savo pečių visus fašistinio režimo sunkumus, kuriems nesimato jokio galo, nes liaudis kas kart smarkiau puolama ir įvairiomis priemonėmis varžomos jos elementariškiausios teisės. Politinis gyvenimas susidejo taip, kad jį pakeisti reikalinga radikali ir griežta kova prieš tai, kas šiandien yra. Apie tos kovos kelius ir apie išeitį iš dabartines padeties, jau daug buvo rašyta „Pirmyn" skiltyse. Dabar, mums norisi bent kiek pakalbeti apie tai, už ką kovojama.

Ankščiau pabrežeme, kad apie kovą už „demokratines tvarkos" atstatymą, negali buti ir kalbos, nes demokratines tvarkos Lietuvoj dar nebuvo. Gi, antra vertus, tai ką pats gyvenimas palaidoja, niekas nekelia iš kapų. Vadinasi, turi buti kokie nors kiti obalsiai ir idealai, už kuriuos kovojant nebaisu atiduoti ir gyvybę. O gyvybių, kovoj prieš fašistinę diktaturą jau daug yra atidavusi Lietuvos liaudis. Kyla klausimas už ką atidave savo gyvybes liaudies sunus Tauragėj? Už ką jie kovojo? Ar už tai, kad Lietuvoj butų atstatyta taip vadinama „demokratine santvarka", kuriai esant vel butų smaugiama Lietuvos liaudis? Ne! Jie žengdami į kovos barikadas turejo daug kilnesnius idealus. Jie kovojo ir atidave **savo gyvybes už liaudies išvadavimą iš fašistines vergijos,** bet ne už atstatymą taip vadinamos „demokratines santvarkos", kuriai esant liaudis turetų vergauti. O liaudis tik tuomet numes verguves pančius, **kuomet ji pati bus gyvenimo šeimininku, kuomet visos valdžios aparatas tarnaus liaudžiai, bet ne liaudis valdžios aparatui.** Tuomet liaudis bus tikru gyvenimo šeimininku, kuris niekieno nevaržomas gales kurti naują gyvenimą. Štai kodel mes, revoliuciniai socialdemokratai, šaukiame liaudį kovon ne už demokratijos atstatyma bet už demokratijos pilną to žodžio prasmę, **įgyvendinimą.** Demokratija, **Lietuvoj turi buti įgyvendinta,** bet ne atstatyta. Mes nei kiek neapsiriksime pasakę, kad ir visa revoliuciniai-demokratine Lietuvos visuomene tik taip tesupranta kovą prieš fašistinę diktaturą.

Kad Lietuvoj butų įgyvendinta liaudies demokratija, tam tures buti sukurta ir atatinkama politine santvarka. Todel, mes, rašydami apie fašistinę konstituciją, aiškiai pobrežeme, kad **trečioji konstitucija tures buti parašyta pačios liaudies.** Tam darbui atlikti, musų giliausiu supratimu ir įsitikinimu, tures buti sušauktas ir antras steigiamas seimas, kuriame beabejo dauguma priklausys revoliucinei-demokratiškai Lietuvos liaudžiai vedančiai griežtą revoliucinę kovą prieš fašistinę diktaturą.

Ant tokio pat pagrindo stovi ir socialdemokratiškoji Lietuvos politemigracija. Įvykusioj rugpiučio mėn. konferencijoj Vilniuj, socialdemokratai aiškiai pasisake, kad po nuvertimui fašistines diktaturos revoliuciniu keliu, butinai tures buti sušauktas **Antras Steigiamasis liaudies Seimas,** kuris išdirbs pagrindus ir platformą tolimesnei Lietuvos santvarkai. Aišku, kad ta santvarka bus tokia, kokią ras tinkamą revoliucine demokratiškoji liaudis.

Štai už ką atidave savo gyvybę tauragiečiai ir už ką nesibijo stoti šiandien į kovotojų eiles visi tie, kam norisi, kad revoliuciniai-demokratiškoji **Lietuvos liaudis, butų tikru** savo krašto šeimininku.

Širšių lizdą pajudinus.

Kai del savo vadų nelemtos taktikos Lietuvos komunistų partija susibankrutijo ir buvusyjų šiaip taip sulipdytų kuopelių nariai pakriko, o protingesnieji darbininkai nuo komunistų pasišalino, mes konstatuodami tą faktą pabrežem, kad patys komunistų partijos vadai prie to privede.

Tos musų visai objektingos pastabos, komunistų vadams, suprantama, labai nepatiko. Ir jie, visai nutyledami musų iškeltuosius jų slykščios taktikos faktus, pradejo, lyg tas pajudintas širšių lizdas, isteriškai klykti visaip šmeiždami Lietuvos socialdemokratus. Taigi vieton to, kad savo nors ir menkutes jegas apversti kovai su įsisvyravusiu Lietuvoj fasizmu, vieton to, kad padėt Lietuvos darbininkams išsiliuosuoti iš fašistines vergijos, Lietuvos komunistų partijos centras, sumobilizavęs visas savo jegas, pradejo visu smarkumu apsaudyti socialdemokratus!

Mes jau ankščiau įrodem faktais, kad komunistų vadams, Lietuvos darbininkų vargai svetimi, nes kiekvieną darbininkų pastangą nuversti Smetonos diktaturą, komunistų partijos vadai, drauge su žvalgyba, visais budais stengiasi isprovokuoti, kovotojų organizacijas iškrikdyti.

Meš iš to visai nesistebim. Juk siandien, pačių komunistų vadų žodžiais tariant, didžiausi jų priešininkai esą ne fašistai, bet socialdemokratai!

Taigi visai aišku, kad komunistai, kaipo aršiausi priešininkai demokratijos, kaipo priesininkai tų laisvių ir gerovių, kokias gali duoti Lietuvos liaudžiai demokratine tvarka, jie visoms išgalems remia ir rems Lietuvos fašistinę diktaturą.

Komunist vadams gyvenant Maskvoj siltai ir sočiai, argi gali rupeti Lietuvos darbo žmonių vargai? Argi gali jiems, sėdintiems Maskvoj, skaudeti, kai Lietuvos darbininką muša žvalgybos „tautiškasis" bizunas? Argi gali jie atjausti tą vargą, alkį, tuos paniekinimus, kokius Lietuvos darbininkai kenčia smetoniniuose kalejimuose? Žinoma ne.

Jeigu komunistų vadams nors kiek rupėtų darbininkų reikalai, tai jie taip blauriai, išdavikiskai nesielgtų su Lietuvos darbininkais, neprovokuotų darbininkų priešfasistinių organizacijų, nekistų darbininkų, savo partijos narių į fasistinius kalejimus ir ten jų prievartą nelaikytų.

— Kaip? Komunistų vadai kisa Lietuvos darbi-

ninkus į kalejimus? klausia darbininkas, stovintis kiek toliau nuo „aukštosios politikos".

Mes atsakom: taip, kisa į kalejimus!

Ne veltui juk Lietuvos komunistų vadai Maskvos duoną eda! Maskva reikalauja, kad jie ir sioki, toki, organizacinį darbą dirbtų. O tas jų darbas štai koks:

Kad apgavus Lietuvos darbininkus, jie spausdina lapelius, kuriuose sakosi kovoja su fašistine diktatura. Bet Lietuvos fašistai iš to tik juokiasi, nes jie gerai žino, kad lapeliais — proklamacijomis, nieks pasauly dar nenuverte diktaturos. Diktaturą gali nuversti tik organizuoti darbininkai, turedami, rankose bombas, karabinus, kulkosvydžius! O tam Lietuvos komunistų vadai yra griežtai priešingi, nes Maskvai, ši Voldemaro-Smetonos-Plechavičiaus valdžia, tam tikrais sumetimais, yra daug artimesne. Kodel ji artimesne, mes veliau pamatysime. Tuo tarpu apsistosime prie komunistinio „veikimo".

Lietuvos darbininkai, nesuprasdami komunistų vadų „aukštosios politikos", vargo spaudžiami prisideda prie komunistinių organizacijų, su tikslu kovoti prieš smetoninę diktaturę. Bet toji kova buna labai trumpa ir liudna: Komunistų vadai, kad parodžius Maskvai savo „veikimą", suorganizavę darbininkų kuopelę, prievarta stumia gatven eiti su raudonoms veliavoms—demonstruoti! Nors gerai žino koks dabar Lietuvoj siaučia teroras, ir kad visi demonstrantai bus suimti, atsisakyti neleidžia.

Demonstrantus žvalgyba, žinoma, sukiša kalėjiman ir jie ten kenčia. Bet kai kam iš tų demonstracijų išeina nauda: Z. Angarietis ir V. Kapsukas, Maskvai referuoja. — „Ve žiurekite kiek nudirbta: ne tik „stiprios" organizacijos lapelius meto ant Lietuvos vieškelių, bet net su raudonoms veliavoms demonstruoja! O kiek, jau kalejimuose sedi! Vadinasi ne veltui duoną edam!"

Įrodymui, kad ne veltui duoną eda, lygiai taip pat referuoja ir žvalgyba savo šefui Musteikiui, sukišus demonstrantus į kalejimą!

Kad nemažetų nuodirbtojo "didelio" darbo įrodymai, komunistų vadai prievarta laiko suimtuosius nekaltus žmones fašistiniuose Lietuvos kalejimuose, nes griežčiausiai yra uždrausta rašyti bi kokiuo prašymus del paliuosavimo. O, kuris parašo, tą tuojau apšaukia „išdaviku", „judošiumi". Buvo atsitikimu, kad tokius savo partijos narius apšauktus „judošiais" net nušovė, kai tie pasiliuosavo iš kalėjimo.

Kai po Taurages sukilimo, keletas darbininkų, komunistų partijos eilinių narių, vengdami areštų, is Lietuvos pabego ir norejo rasti prieglauda Sovietų Rusijoj, tai L. K. P. vadai, Z. Augarietis ir V. Kapsukas, juos išmetė iš partijos ir sukišo į sovietų kalejimą. Tolimesnis tų vargšų likimas, bėgusių nuo gresenčio arešto į „laisvąją" Sovietų Rusiją, mums nežinoma.

Apie gresiantį eiliniui komunistui pavojų visada sprendžia kompartijos vadai. Tas jų „sprendimas" dažnai buna toks, kad ne tik suimti leidžia, bet net jo gyvybe nepasirupina, tyčia leisdami sušaudyti visai nekaltą žmogų, kad tuo būdu iššaukus visuomenes pasipiktinimą ir patraukus savo pusėn plačiųjų masių simpatijas.

Komunistai laikydamiesi principo „juo blogiau, juo geriau", stengiasi visomis priemonemis palaikyti tokia valdžia, kuri yra darbo žmonems kuo biauriausi, kad per didelius, žvariškus kankinimus, iššaukus komunistinę revoliuciją.

Tai dabar jau tur but visiems bus aišku, kodel Lietuvos fašistine valdžia Maskvai artimesne ir kodel L. K. P. vadai su ją „kovoja" lapeliais ir raudonoms veliavoms, Be to, yra dar ir kiti sumetimai grynai tarptautinio charakterio, kurių šiuo kartu nenagrinesime.

Ta šlykšti Lietuvos komunistų vadų taktika, darbininkams paaiškejo ir Lietuvos darbininkai nuo komunistų pradejo šalintis. Komunistų vadams išslydo žemė iš po kojų: liko generolai be armijos!

Tačiau juk yra žinoma, kad skęstantis ir siandelio griebiasi. Taigi ir Lietuvos komunistų vadai išsikepe naują priemonę darbininkams galvas sukti. Sugalvojo paspekuliuoti Lietuvos darbininkų patriotiniais jausmais. Ir štai nei iš šio, nei iš to, komunistų vadai pasivadino save dideliais Lietuvos patriotais, net už pačius fašistus didesniais „tautininkais" ir šoko ginti Lietuvos nepriklausomybę!

Dabar jie iš visų užkampių šaukia, triubija, kad girdi, Lietuvai gresia nepriklausomybes pavojus, kad ją parduoda Lenkijai!

Pasak komunistų vadų tai dabar Lietuvą parduoda visi: ir fašistai „tautininkai", ir krikščionis-demokratai, ir Valstiečiai-liaudininkai ir Socialdemokratai, žodžiu, visos politinės partijos ruošiančios dirvą, kad Lietuvą galimai greičiau pagrobtų Lenkija! Vieninteliais, „patriotais" ir Lietuvos nepriklausomybes gynėjais esą bepalikę Z. Angarietis, V. Kapsukas ir K-o!

Vargšė toji musų Lietuva! Spekuliuoja, varo iš jos biznį kiekvienas, kas tik netingi!

Mums rodos, kad ši meškere, gaudimui Lietuvos darbininkų, parinkta visai nevykusiai. Nes, viena, kad Lietuvos darbininkai tuos politinius spekuliantus, komunistų vadus, jau pažįsta, o, antra, nežiurint tokio visapusiško siulymo Lietuvos išpardavimui, toji Lenkija lyg tycia negrobia ir tiek, — nors veltui dovanok!

Dabar, po visos eiles nenusisekusių spekuliacijų, mes lauksime, kokiais balsais tas politinių širsių lizdas toliau giedos.

P. Šakiouietis.

Kryžkelyj.

(Krikščionių demokratų politikos vingiai)

Šiandien jau nepaslaptis, kad 1926 metais gruodžio 17 d. perversmo įkvepėjai ir dalyviai buvo ir krikščionys demokratai. Kitaip ir buti negalejo. Šležovičiaus vyriausybe buvo nusistačiusi atimti iš įvairių katalikiškų organizacijų duotas įvairias pašalpas, kurias jie krikščionims demokratams Lietuvą valdant vienu ar kitu budu buvo gavę. O katalikiškos organizacijos negavę ir netekę lešų turejo savaimi subyrėti. Atseit visam klerikališkam frontui grėse didžiausia pavojus, per tai krikščionys demokratai šaukte šauke, kad Šležovičiaus vyriausybe niekam tikusi, kad ją reikia versti.

Perversmas įvyko. Už pasidarbavimą krikščionys demokratai turėjo gauti kompensatą ir gavo kelių ministerijų pavidale. Perversmo atsakomingi asmens buvo kariškiai, jie kaipo tokie negali šale saves pakęsti dar kitą kokį nors autoritetą, kad ir sotono pavidale kunigo. Žmonių istorija rodo, kad visuomet, kaip karių luomas suimdavo valdžią į savo rankas, tai kunigų luomą priversdavo sau tarnauti ir save garbinti, ir kunigai bent kiek nerimavę paprastai nutildavo, naujoms gyvenimo apystovoms prisitaikindavo. Karių aukštesnysis luomas visur ir visuomet buvo monarchistinės dvasios ir diktatoriškų palinkimų. Iš čia ir seka jų kliro nekentimas, nes kliras-kunigija irgi visą gyvenimą nori, valdyti, bet ne kitų klausyti. Taigi tuodu luomai turi savy vienodų palinkimų politiškame gyvenime, negali pilnai sutartinai gyventi, gali tik vienas kito neapkęsti, arba klusniai klausyti, bet nebendradarbiauti. Kas gi musų gyvenime įvyko? Ar nepasikartoja ta gyvenimo taisykle? Aukstesnysis karių luomas sučiupęs gyvenimo vairą tuoj pasake, kad su jais

galima tik pritarime politiką, bet ne bendradarbiavimas lygių su lygiu. Ir mūsų tautininkų — karių pirmam ministerių kabinete, klerikalai, pavidale Bistro, Karvelio ir kitų iškart pajuto kietą Mačuikos, Plechavičiaus ir kitų ranką. Kas reikėjo daryti? Arba pasiduoti, arba meginti kavoti. Krikščionys demokratai megino pasirinkti kitą kelią. Išėję is ministerių kabineto tuoj pradejo svajoti apie perversmą. Ieškojo karių tarpe sau užuojautos ir talkininkų ir tai dare vieni ne ieskant atramos kitose opozicinėse grupese.

Ir tik patyrę, kad vieni nieko nepadarysią kreipės į kitus, bet jau buvo saukštai popiet. Pulkininkas Petruitis krikščionių demokratų tariamąjį sukilimą pragere. Taigi tas pats Petruitis, kuris dalyvavo ir gruodžio perversme ir buvo areštavęs krašto apsaugos ministerį ištyželį Papečkį. Ir taip krikscionims demokratams nepavyko vel nustverti vyriausybe į savo rankas. Ir nurimo jie, o tuo metu tautininkai-kariai pradejo krikščionis demokratus be jokios ceremonijos smaugti, tuoj įkišo į kalėjimą vieną kitą ir sudarė garsias lasinių bylas. Tokių bylų dabar galima iškelti kiekvienam tautininkui guminių paltų, muitinių ir kitų pavidale, bet dalykas ne tame, ne tose bylose. Reikejo tautininkams pasirodyti, kad jie krikščionių nekiek nebijo. Ir reikia pasakyti, kad šis tautininkų manevras kai kurios visuomenes dalyj rado pritarimo, o ypač musų suglebusios siaudines, bedieviškos inteligencijos tarpe, kuriai vis viena kas kraštą valdytų bet tik ne klerikalai. Juk iš esmės daugumoj musų inteligencija, tai apolitiska, valdininkiško tipo, kuriai rupi tik šiltos vietelės ir sventa ramybė. Iš šiaudinių lušnelių ji išėjusi, ant savo kailio gerai kaimo purviną gyvenimą patyrusi, dabar apyšiltes vieteles įgijusi saugo jas kaip įmanydama. Ji visko gali išsižadeti, bet tik ne tų gerų vietelių ir švento ramumo. O krikščionys demokratai ir jai savo laiku įkirejo, mat jau klerikalų tokia budo savybe, ji kišas ir į kiekvieno žmogaus privatų gyvenimą, kas musų inteligentams ne visai tiko bent jos daugumai. Taigi kaip taitininkai pradejo krikščionis kedenti tai daug kas džiauges. Krikščionys demokratai irgi pajuto, kad užuojautos neturį, o jei ir turi tai labai jos maža ir savo kietame nusistatyme buti opozicijoj susvyravo. Turimomis žiniomis krikščionių demokratų centro komitete ilgai ejo karšti ginčai del taktikos klausimų ir tautininkų konstitucijos pripažinimo. Pagaliaus laimejo tie kurie linkę tartis su tautininkais, tai yra pritarti tautininkų vedamai politikai, bent dabartinių momentų ir laikytis bendro fronto su tautininkais užsienio politikoj. Atseit krikščionys demokratai neislaikę fronto nusileidžia karių diktaturai, kurią veda Voldemaras su kai kuriais kariais, bet tik ne Smetonos, nes tas vyras dabar nuo politikos nustumtas, kaipo bevalis ir visiškai parsigeręs.

Nereikia užmerkti akių. Krikščionių demokratų tas politikos vingis tautininkus sustiprina, bent moralę jiems paspirtį duoda. O tos paspirties jie dabar užvis labiausia buvo reikalingi, nes visame krašte opozicija pasiekusi aukščiausio laipsnio. Karių tarpe net gruodžio men. perversmo dalyvių ir jų tarpe jau buvo didelio nepasitenkinimo Voldemaro vedamaja politika. Visiems norisi krašte sulaukti taikos, žinoma tos taikos ypač troško ir trokšta tie kariškiai, kurie turi pirštus pridėję prie perversmo, juk nera jie tikri, kad liaudis kada nors perduos vyriausybes vairą į tų rankas, kurie iš tautininkų ir jų pakalikų sebrų karininkų pareikalaus atskaitos. Atseit ateitis jų murkni ir sit jie pradejo rugoti Voldemarą, kad jis nemokas vesti vidaus politikos. Dabar Voldemaras vel gales pasigirti pries savuosius, kad jis ir vidaus fronte mokąs ir sugebąs įgyvendinti taiką ir suteiksiąs visiems ramų gyvenimą del ryt dienos. Ir taip krikščionys demokratai savo politikos įsibegejimo vingiu, davė paramą jau savaimi pradejusiai irti Voldemaro supuvusiai vyriausybei. Reikia tureti ir tai dar galvoj, kad krikščionys demokratai gerai žino, kad jei Voldemaro vyriausybė savaimi suirtų tai tik ne krikščionims demokratams tektų įsikinkinti į valstybes darbą. Gyvenimo įvykiai daug toliau jų nueitų ir juos toli užpakalyj paliktų. Taigi krikščionys demokratai bijodami, kad radikalus šalies elementas nepaimtų vyriausybes, kuri tautininkų rankose jau irsta, nutare tautininkus paremti.

Mes manom, kad ir krikscionių demokratų tarpe, ypač jaunimo, yra tokių, kurie deka susidejusioms įvairioms aplinkybems demokratijos šalininkus palaiko ir labai galimas daiktas, kad krikščionių demokratų frontas skils į dvi pusi. Galima tik pritarti krikščionims demokratams damokratiškos orientacijos šalininkams greičiau atsipalaiduoti nuo tautininkų pataikunų, nes gali buti greit pervelu.

Visą suglaudus reikia daryti išvadą, kad Lietuvos gyvenimas vel stovi naujų įvykių angoj, naujų politinių persigrupavimų.

O liaudis, liaudis kietai kumsti sugniaužusi laiko ir plyšus jos kantrybei tars savo galutiną žodį ir nušluos nuo gyvanimo paviršiaus dabartinius politikierius ir krašte įvykdins demokratijos tvarką

Politikas.

Amerikos atradimas.

Jau senai atrastąją Kolumbu Ameriką „Lietuvos Žinios“ dar kartą atrado.

Pasinaudodamos užsienių laikraščių pranešimais, įvykusį šių metų rugpiučio m. 22 ir 23 d. Vilniuje, Lietuvos Socialdemokratų gyvenančių užsieny suvažiavimą, „Lietuvos Žinios“ šiaip apraso:

„*Lietuvos emigrantų konferencija Vilniuj. Emigrantams rupinti tiktai demokratine sautvarka.*

„Lietuvos emigrantai socialdemokratai Vilniuje turejo konferenciją, kurioj dalyvavo emigrantų delegatai is Vilniaus krašto, Latvijos ir Vokietijos. *Svarstyti klausimai del emigrantų veikimo krypčių ir metodų, kurie reikia vartoti kovoj prieš dabartinę vyriausybę Lietuvoj.* Perskaityti atatinkami referatai. Priimtose rezoliucijose pareiskiama, kad emigrantai turi vengti įsikišimo į tarptautinio mastabo politinius klausimus, bet *vieninteliai vesti kovą demokratinei tvarkai atnaujinti Lietuvoj. Šia rezoliucija anoliuojami Rygos kongreso priimtieji nutarimai apie emigrantų vidaus politinio veikimo surišimą su Vilniaus klausimu* (visur pabr. L. Ž.“). Antroj rezoliucijoj pasakyta, kad kova pries dabartinę valdymo tvarką Lietuvoj reikia varyti toliau aktingu revoliuciniu keliu, atmetant kiekvieną kompromisų ir susitarimą bandymą. Kai dabartinės vyriausybės nuvertimas bus atsiektas, tures buti sušauktas antras Lietuvos Steigiamasis Seimas, kuris nustatytų tolimesnę Valstybes tvarką“.

Mes noretume „Lietuvos Žinių“ paklausti: kada emigrantams socialdemokratams nerupejo Lietuvos demokratinė tvarka? Sakote Rygos kongrese? Gerai. Šie ir Rygos kongreso nutarimas, žodis į žodį: *Vidaus politikos klausimu.* Suvažiavimas apsvarstęs Lietuvos fašizmo klausimą nutaria: 1) Smetonos-Voldemaro-Plechavičiaus vyriausybę nelaikyti teiseta Lietuvos vyriausybe ir stengtis ją nuversti; 2) šaukti visą liaudį stoti į ginkluotą kovą už *demokratinę tvarką*“.

Tai dabar jau turbut ir „Lietuvos Žinioms“ bus aišku tas, kas kitiems jau senai aišku buvo.

Dar tenka pridurti del tų, anot „Lietuvos Žinių“, tarptautinio maštabo klausimų. Čia patarnaus vienas paskutiniojo suvažiavimo, vienos rezoliucijos punktas, butent:

„Socialdemokratine emigracija kovoj prieš fašistų diktaturą nestato sau tikslo spręsti Lietuvos tarptautinių klausimų, bet *pasilieka iktšiolinese savo veikimo rybose: padeti Lietuvos liaudžiai nuversti fašistinę Smetonos diktatura*".

Jeigu ikisiolinio socialdemokratines emigracijos veikimo linija ir rybos, suvažiavimo pripažintos ir tolimesniam laikui (su jomis tur but ir „L. Ž. sutinka), tai savaime aišku, kad visos šnektcs apie „tevynes pardavimą", yra slykstus fašistinių diktatorių prasimanymas, skleidžiamas fašistines spaudos ir žvalgybos, su tikslu Lietuvos visuomenę apgauti, suklaidinti.

Mes, netikim, kad toji biauri fašistinių diktatorių kovos priemone su savo politiniais priešais, butų „L. Žinioms" naujiena.

Nauja „Lietuvos Valdžia Vilniuje".

Prasidejus Lietuvoje revoliuciniam judejimui smetoniniai fašistai skelbe visur, kad tai yra komunistų darbas. Sukilimą Taurageje irgi pakrikštino komunistiniu, pridejęs dar prie to ir banditų vardą. Veliau susiburus politiniams emigrantams Vilniuje smetoniniai niekšai pradejo krikštyti tą revoliucinį judejimą „lenkų padaru", girdi, tevynes išdavikai, lenkų agentai nori Lietuvą pasmaugti. Kovą pries jų niekšingą diktaturą stengesi išaiškinti kaipo kova pries Lietuvą ir tuo klaidinti visuomenę. 1905 metais Rusijos caras išsigandęs revoliucijos sudare visoj valstybej žydų pogromus ir tuo gelbejo savo sostą. Tą patį pamegdžioja ir šių dienų nieksai smetoninkai. Kaip tik *subruzda kraštas prieš juos*, jie *rekia* gvolto *apie povojų tevynej*. Kaip kad vejamas vagis rekia kartu su kitais: „laikykit vagį".

Didelis sujudimas buvo prieš smetoninkus pereitais metais gruodžio menesį. Artinosi jų paskutine valanda. Tuomet jie skelbe visams pasauliui apie pavojų Lietuvai iš emigrantų, kurie, girdi su lenkų legijonais, jau, eina ant Kauno. Žinoma ir valdžią jau „sudare" Vilniuje. Kad ir labai Voldemaro provokuojami legijonai nejo į Lietuvą. Apsilaižę Voldemaras palikęs pasaulio ir Lietuvos visuomenes akyse melagiu. Bet tokiam nieksui kaip Voldemaras, kuris per savo neilgą gyvenimą yra buvęs rusu, vokiečiu, ukrainiečiu dabar jau lietuviu, meluoti yra sulyginamai nedidelis dalykas. Štai ir dabar smetoninkų užsienių reikalų m-jos agentura „Elta" paskelbe pasauliui apie emigrantų (Plečkaičio) darybas su Pilsudskiu ir sudarymą Vilniuje, Lietuvai valdžios. Įdomu žinoti kur gi jau dingo tokia pati pernykšte valdžia. „Elta" rašo, kad visas tas „paslaptis" ispasakojęs koks tai lenkų karininkas. Ištikrujų, turetum atkreipti maršalo Pilsudskio domę, kad jis svarbiais slaptais valstybes reikalais, na, kad ir sudarymas Vilniuje valdžios Lietuvai, nesikalbetu su kiekvienu karininku ir, saugok Dieve, su puskarininkais.

Niekše Voldemarai, tu savo kvaila politika pasaulio akyse padarei Lietuvą pajuokos objektu. Kaltę už savo visus pralaimejimus nori suversti kitiems ir daugiausia emigrantams. Drebedamas del savo kailio tu paskyrei kovai su polit. emigracija 3 milijonus litų, tu siunti į musų tarpą gaujas šnipų ir provokatorių, tavo šnipai pagrobe drg. Kedį ir paskum juo vardu skelbe slykščius prasimanymus. Dabar naudodamas kokiu nors pasamdytu niekšu vel skelbi biaurų melą. Kaipo su niekšu mes nesiginčisim su tavim, bet su pasibiaurejimu girdedami ir šį paskutinį tavo „diplomatinį triuką" spiaunome tau į veidą.

Petras Lekavicius (su žmona).

Buvo „Žiežirbos" Taurages skyriaus veiklus narys. Vienas iš 6 nužudytų Taurageje 1927 m. rugsėjo m. 14 naktį. Jis peršautas mėgino begti, bet netoli pabegęs parpuole. Tada jį šove antrą kartą, bet jis vis dar buvo gyvas. Paskui peršove jam galvą ir vilkte nuvilko per dirvas į duobę.

Liko jo žmona su kūdikiu, kurį toj žiaurioj naktij pagimde.

J. NARBUTAS.

REVOLIUCIJOS RYTAS.

Nors ukanos žemėj, nors gelos širdy
Ir ašaros plauja dar gatvę;
Nors motinos verkia nakties vidury
Prakeikdamos savo jaunatvę.

Nors klykia peledos replioja šliužai —
Apleidę urvus viešpatauja;
Nors liaudis tamsioji dar miega giliai
Ir juodvarnių gaujos puotauja.

Bet aušrai pradėjus vos spindulius bert,
Į gatvę minia pasiliejo;
Kad pančius nuo rankų į salį nutrenkt. —
Šautuvų balsai sudundėjo.

Tą rytą skambėjo varguolių balsai,
Lig balsas ugningo perkuno
Ir veržes į erdvę, skambėjo laisvai,
Kad sostai tironų jau griuna.

Tą rytą prašvito išbliškę veidai
Ir tieses galingai į saulę
Ir ašaras šluoste pusleti delnai,
Girdedami kylaučią laimę.

Bet debesys juodi pakilo staiga
Ir viltį vargdienių išblaškė;
Nutilo skambėjus galinga daina
Ir krauju gyvuosius aptaškė.

Vel stojo naktis ir peleidos šukavo,
Kur dingo draugai nieks nežino,
Tik mate, kad ieškančią liaudi tiesos
Tironai ginklu numalšiuo.

Palaiminti bukit, tiesos kankiniai,
Nuliudę mes minin jus žygius;
Jus kraujas pralietos garbingoj kovoj
Išugdo galingus karžygius.

Rugsejo 9 d. Taurage.

Fašistinėj Lietuvoj.

Lietuvos politinių kalinių ir jų šeimynų stovis.

Pasak užsienių spaudos, politinių kalinių buklę ištirti komisija iš Kauno praneša sekantį:

„Po Taurages sukilimo, teroras ir politinių persekiojimas Lietuvoj buvo pasiekęs savo kulminacinį punktą. Kalėjimai perpildyti nebegalejo įtalpinti didelį suimtųjų skaičių. Vieną dalį suimtųjų, netilpusių kalejimuose, sukiše Varnių koncentracijos lageriu. Kitą dalį siuntinejo nuo vieno kalejimo į kitą. Karo lauko teismai, kurie neprileido teisiamiesiems nei advokatų nei liudininkų statyti, raše vien mirties bausmes ir iki gyvos galvos s. darbų kalejimo sprendimus. Dabartiniu laiku Karo—lauko teismus pakeite Kariuomenes teismas, kuris prileidžia teisiamiesiems advokatus ir lindininkus turėti. Bet šis teismas, susidedantis iš penkių teisejų, turi tik vieną juristą, likusieji keturi teisejai, apie teises mokslą neturi mažiausio supratimo. Du iš jų yra karininkai o likusieji du kareiviai. Tačiau ir šie teismai darbuojasi daugiausia nuo visuomenes pasislepę ir savo apkaltinimus remia vien politines policijos (žvalgybos. Red.) agentų parodymais, kurie vede ir kaltinamųjų tardymą.

Nuo šių metų birželio menesio, panaikintas įstatymas, kuris nuteistiesiems duodavo teisę Kariuomenes teismo sprendimą apeliuoti Vyriausiam Tribunolui. Pakol tas įstatymas veike, buvo atsitikimų nors ir nedaug, kad nuteistiems Kariuomenes teismo sprendimu ilgų metų sunkių darbų kalejimą Tribunolas pakeisdavo lengvesne bausme arba ir visai išteisindavo.

Fašistine Lietuvos valdžia šį įstatymą perdirbo taip, kad dabar nuteistiems Kariuomenes teismu, palikta galimybe paduoti Vyriausiam Tribunolui tik kasacijos skundus*). Vyr. Tribunolas radęs kasacijos skundą pamatuotu, bylą grąžina tam paciam teismui is nauojo perspręsti. Bet tas teismas savo sprendimų (bausmes dydžio. Red.) žinoma, niekuomet nekenčia.

Su tą, taip vadinama amnestija, rysy su Lietuvos 10 metų nepriklausomybes sukaktuvems, ilgus metus sunkiųjų darbų kalejimo truputi sutrumpino, bet nuteistųjų bukle ne palengvejo, nes kalejimai, kaip buvo pilni, taip ir liko.

Šiuo laiku Lietuvos kalejimuose randasi daugiau 500 politinių kalinių, kurių tarpe 200 socialdemokratų. Varnių koncentracijos stovykloj laikoma apie 200 politinių, jų skaičiuje 100 socialdemokratų. Daugelį šimtų suimtųjų ypatingai socialdemokratų, neturedami kur deti, siuntineja iš vienos vietos į kitą, nes kalejimai perpildyti. Be to, daugelis šimtų politinių yra isbegusių į užsienius.

Suimtuosius siuntinejant iš vienos vietos į kitą, išduodama jiems taip menki dienpinigiai, kad vargiai tegali gyvybę vilkti. Suimtuosius sulig galimybes šelpia esantieji laisvej draugai ir užjaučiantį.

Tiems politiniams, kurius persekiodami siuntineja iš vieno apskrities į kitą, nera galimybes gauti kokį nors darbą ir reguliariai užsidirbti pragyvenimui. Bet ypač varginga, nuteistųjų ir emigravusių, šeimynų padetis, kurios kenčia trukumus ir badą.

Kad išgelbejus suimtuosius socialistus ir jų seimynas nuo bado mirties, tam tikslui reikalingos stambios pinigų sumos kas menuo. Sunaikinta ir persekiojama Lietuvos socialdemokratų partija jų gelbeti nepajegia. Sumažinimui politinių suimtųjų ir jų šeimynų materialio skurdo, ji tiki sulaukti paramos iš socialistinio Internacionalo". *„S—ts“.*

*) Kasacijos skundų Vyr. Tribunolas is esmes nenagrineja ir sprendimų nekeičia, o vien tik žiūri ar Kariuomenes teismas atliko reikalingus formalumus. Red.

Atsiminimai iš fašistinio „rojaus“ — Varnių.

Kai kurie Lietuvos kruvinojo „rojaus" ypatingumai ir liaudies sunų — kovotojų ten gyvenimo vaizdai, jau savo laiku buvo aprašyti. Bet kai kurie dalykai buvo siaurai paliesti, arba ir visai nepajudinti.

Čia as noriu paduoti vieną musų fasistines politikos charakteringą bruožą.

Vieną gražią liepos men. dieną 1927 metų, mes Varnių vyskupų rumų gyventojai per geležimis ir spi-

Šnekutis Pasakorius.

Apie tai kas pašnabždomis kalbama.

Reikia pasakyti, kad Augustinas Voldemaras yra vistik bejegis. Suvarže spaudą, uždejo jai geležinį apinasrį ir jau nudžiugo, mano sau dabar niekas nežinosias kas Lietuvoj dedas ir liaudis niekuomet nepatirs jo ir jo vyriausybes niekšingų ir biaurių darbų. Berods spauda tyli, nes ji priversta ne tik tyleti, bet kartais net taip rašyti kaip pono Voldemaro kompanija nori. O Lietuvos liadis žino ir gerai žino kiek ponas Voldemaras turi meilužių ir kiek joms išleidžiama lešių iš slaptų valstybes lėšių, kurios įvairiomis sumomis pasleptos valstybes biudžiete. Pasirodo, kad Augustinas Voldemaras netik su tam tikrais diktatoriškais palinkimais, bet ir geras merginінkas. Ir į sveikatą, lai sau uliotų, jei tik tiems reikalams *neaikvotų Lietuvos valstiečių ir darbininkų surinktas lesas mokesčių pavidale.*

Ponas Voldemaras savo laiku paviliojo rusų profesoriaus Jaščenkos žmoną ir anuomet ją nusiveže į Romą pas popiežių ir savo sugulovę popiežiui perstatė kaipo tikrąją žmoną. Popiežius nieko nežinodamas ją prieme ir palaimino, kaipo tikrąją jo žmoną. Atseit ponas Voldemaras apgavo popiežių. Popiežių apgavo, bet Anglų karaliaus jam nepavyko apgauti. Kai ponas Voldemaras nuvyko į Angliją su tariamąja žmona, tai karalius dave suprasti, kad jis Voldemarą priimsias savo rumuos, bet tik jį vieną. Mat Anglų karalius nenorejo užgauti Lietuvos vardo, tai jos valdovą prieme pas savę, bet nenorejo įžeisti ir Lietuvos moterų-motinystes stono, tai tariamosios Voldemaro žmonos savo rumuose matyti nepanorejo. Pono Voldemaro akys dumų nebijo, jis aplanke karalių be savo žmonos. Mat popiežių apgauti galima, bet Anglų karaliaus apgaudineti nevalia.

Jasčenkienei ponas Voldemaras ties Paryžiumi yra pirkęs didžiulį namą, kuris kaštuoja daugiau puses miliono litų. Pasakykit iš kur tas mužiko vaikas gali tiek tureti pinigų? Žinoma, kad iždo lešomis tie namai įgyti. Kas menesis jis atatinkamomis sumomis per tarptautinį banką siunčia ten pinigus.

Artiste R. Kaune ir gi pono Voldemaro pinigais

gliuota viela išpintus langus, pamatem nepaprastą tų rumų administracijos judejimą: štabo žvalgyba tik siuva is vieno gatves galo kitan, kaip šunes zuikio pedas uostydami; motociklai, kurių Varniuose niekuomet nesimate, — tik dulka, birbia, — ir manom, — bene „druskos“ kas fašistams ant uodegos užpyle...

Apie 11 valandą sulaukem savo načelninką Urniežių: — „Vyrai, — sako — sutaisykite narus“! Susitvarkem narus, pasipuošem ir laukiam. Bet ko laukiam, tai ir patys nežinom.

Už poros valandų pasirode koks tai nepažįstamas ir nematytas svetys. Veliau sužinojom, kad jis pulk.— leitenantas Bobelis—svarbioms byloms tardytojas. Po nekurio laiko, susipažinimui su „priešvalstybiniais galvalais“, Bobelis, lydimas vietos načalstvos, pradejo vaikščioti po „rojaus“ kameras, klausinėdamas: „už ką tamsta pakliuvai? už ką tamstą pakliuvai? už ką tamsta? ir t. t. Į tokius kvailus klausimus, žinoma, niekas negalejo atsakyti. Juk daugumo ten sedejusių buvo kovotojai už Lietuvos neprikIausomybę ir savanoriai ir šauliai, kurie kovojo su bolsevikais, bermontininkais ir lenkais. Taigi jie negalejo jaustis „priešvalstybiniais galvalais“.

Iseidamas iš lagerio Bobelis pasake: „rytoj busite išnaujo visi apklausineti ir „negriešnieji“ paleisti!“

Visi nudžiugo Bobelio pažadais. Kiekvienam Varnių duona buvo įkyrėjus iki gyvo kaulo. Ir kasgi nenores tos brangios laisves? Juk paukštelį žmogus sugavęs, kaip myli ir juo rupinasi, o tas tik ir tyko kaip iš narvelio paspruktil Gi čia mus ne tik „myli“, bet ir karceriais pavaišina, ir kaulus palaužo ir bylas stengiasi sudaryti, kad susaudžius ir t. t. Tai argi dyvai, kad kitas iki rytojaus net neužmigo, galvodamas, kaip čia geriau tam fašistiniam „kunigeliui“ issispavedojus, kad gavus išrišimą į laisvę.

Ant rytojaus, kupini džiaugsmo, be Urniežiaus švilpuko komandos, susikelėm visi ir laukiam progos pareikšti savo „griekus“ ir pasiekti laisvę.

Nors gerai žinojom, kad fašistine „malone“ visų nepaliuosuos, bet jau ir vieno, kito paliuosavimas iš tos peklos mums suteikdavo didelį džiaugsmą.

Apie 9 val. pamatem, taip visų laukiamąjį, musų „išganytoją“, ateinantį, su glebiu bylų. Pasirinko vietoj kambarį ir pradėjo, pasikviesdamas po vieną, savo „didį“ darbą.

Apklausineti, kai kurie draugai, pradejo reikšti jam savo simpatijas ir savo tarpe kalbejosi, kad pas svetį įžiurima nuosirdumas ir užuojauta internuotiems.

Atėjo ir mano eile. Pasauke į savo kambarį, patikrino pavardę,—atatiko. Atsiskleide bylą, lygia „krikščioniškų“ lasinių storumui. Žinoma, tą byla buvo ne apie mane vieną surašyta. Nors aš esu didelis katalikas ir ne mažai griešijau, bet tokios storos bylos, kad ir visi kunigai butų rasę mano griekus, ne butų prirašę.

Pulk.-leit. Bobelis, užsirasė mano vardą, pavardę, amžių, gimimo vietą, gyvenimo vietą ir t. t. ir pradejo klausineti, ar buvau išvykęs iš Lietuvos, jei buvau tai kur butent ir kokiu reikalu, kaip ilgai užsieny gyvenau ir kada sugrįžau į Lietuvą. Atsakinejau, kaip mokejau. Bet kai man nepratusiam, nebuvusiam prie tokių gudrių tardymų, tai man visai neaprantamas buvo jo sekantis klausimas:

Kas tamsta esi?

Aš pasisakiau savo pavardę.

— Ne pavardes klausiu! — piktai sukirto mane tardytojas. — Ar tamsta inteligentas esi? Kaip su tamsta skaitytis? — Inteligentas? O kuo skiriasi kalejime inteligentas nuo neinteligento? Prasau skaitytis su manimi, kaip su paprastu zimagoru,—atsakiau jam.

— Nors ne vietoj, bet tamsta juokus kreti. As visgi skaitysiuos su tamsta, kaipo su inteligentu. Dabar pasakyk man prie kokių partijų bei organizacijų tamsta priklausei.

— Prie vietos Šaulių s-gos, „Jaunimiečių“ s-gos, Valstiečių — liaudininkų s-gos „Koperacijos“, kuriose ne tik priklausiau bet ir vadovavau.

Apie tai jau 5—6 kartus buvau klausinetas ir mano byloje tuos visus popiergalius jis varte. Bet pamaniau: tegul dar kartą mano pereina.

— Apie tamstos darbutę saulių sąjungoj visas žinas turiu. Bet pasakyk man tamsta ar pažinojai, kaipo savo partijos atstovą Pajaujį, kuris renge pučą — sukilimą ir ar žinojai apie jo tą rengimą?

Pajaujį, kaipo savo partijos atstovą pažinojau is matymo, asmeniškai pažįstamas nebuvau. Taip pat ir apie jo rengiamą, pučą — sukilima nieko nežinojau. Kaipo vietos Šaulių S-gos Valdybos pirmininkas, supratau gerai Šaulių s-gos tikslus ir uždavinius.

— Kaip tamsta žiuri į šią vyriausybę, ar lojalus jai?

— Ponas pulkininke, į šį klausimą nieko teigia-

---

puošiasi. Ši poniute tiek neatsargi, kad pasigiria net kieno lešomi redosi, mat bobos liežuvis ilgas. Del šios poniutes net visas tautininkų komitetas buvo sujudęs. Mat Kaunas mažas miesčiukas, čia nieko saujoj nepaslepsi perdaug jau visi plepėti pradejo, o ypač aukštų valdininkų matereles pradejo nerimauti. Mat moteriškas pavydas daug ką gali padaryti. Tai ir buvo ko susirupinti taitininkų centro komitetui, bet P. Voldemaras čia isdidžiai pasielge —„arba as, arba centro komitetas“! Na, o kadangi visas tautininkų centro komitetas ir netoli sokę, tai nurimo. Dabar ir vel tautininkų centro komitetas suka sau galvą kas čia toliau daryti, mat pas p. Voldemarą atsirado ir kita meiližė, berods šiuom kart žyde panele Ar... Juk širdis tautų nežino, ypač kai liečia meiles stygeles, juk ir žyde myleti moka. Tatai tautininkų centro komitetui yra delko galvą sukti — tautos didvyris ir paneigęs lietuvaites, šoko prie žydes. O čia pikti liežuviai, žinoma, iš moterisko pavydo, dar pridedą, kad ji esanti svetimos valstybes bendradarbe, arba parastai tariant šnipe.

Augustinas Voldemaras turi ir gerų komerciškų palinkimų bet visus juos atlieka ne pats, o per ekspeditorių Pr..., mat Voldemaras bent kiek gudresnis už žinomą kišlninką Petrulį ir kitus, jis turi sau tarpininkus už kurių pecių reikalui esant visuomet gales pasislepti.

Del Augustino Voldemaro elgimosi kaip kurie tautininkai megino skųsti paciam Antanui Smetonai, bet šis girtuoklelis į tuos skudus tik tiek galejo atsakyti, kad esą Augustinas žinąs ką darąs. Ir ištikrujų, ką gi daugiau jis galejo atsakyti? Jam gi niekas daugiau nerupi, kaip tik daugiau išsigerti. Prieš piet dar turi apyblaivę galvą, o jau popiet visuomet ką tik ant kojų pastovi. O jei tai buva svečiuos, tai karininkai aviatoriai turi jį isnesti į automobilių nes pats Smetona jau kojų nenuvaldo. Karininkų tarpe dabar taip ir sako — girtas kaip Smetona — (palygink - girtas, kaip siaučius). Jei kas mano, kad Smetoną gerbiamas karininkų tarpe, tai skaudžiai apsirinka. Jį gerbia tik tokie karininkai kaip Plechavičius, Glovackis, Mustelkis ir kiti, kurie pries karą ramiai sau vaistinej pardavinejo piliules ir tik karo metu varu atsidure karo mokykloj ir vargais negalais įsigijo karininko laipsnį. Na o čia Lietuvoj tas pats Smetona juos pakylėjo į pulkininkus ir generolus, per tai šie visi karininkai ir vadinami — piliuliščikais, arba smetoniniai generolais.

mo atsakyti negaliu, nes neturėjau, progos susipažinti su šios vyriausybes darbais.

— Del ko tamsta priklausai prie socialistinių partijų, o ne prie tautinių? Esi dar jaunas veikejas, gal buvai suklaidintas, o gal partijos priverstas tokiu buti?

— Pirmas dalykas, kad tos tautininkų partijos, kuri dabar nežinia is kur atsirado, tuo laiku nebuvo. O delko įstojau į tokia partija, tai aš nerandu reikalo daryti išpažinties ir neturiu teisės klausti, kodel ponas pulkininkas esi tautininkas o ne socialistas. Čia duota žmogui laisvai apsispręsti. Esu jaunas, tiesa. Bet šiame klausime jau pakankamai orientuojuos. Niekas manęs neklaidino, niekas manęs nepriverte. I partija įstojau ir kitus organizavau pats savo noru, laisvai apsiprendęs.

— Ar manote ką gero atsiekti savo darbais? Nieko nepadarysite! Aš suprantu jusų norus ir sieklmus, bet to neatsieksite!—ir pirštu įreme man į krutine. — Man tamstos gaila. Tamsta Šaulių sąjungoj esi pasidarbavęs tevynes labui daug, kas reikia įvertinti. Aš turiu visas žinias. Todel noredamas del tamstos gero ir laisvo gyvenimo patarlu: mesti ir issižadeti savo partiją, duoti pažadą ir įstoti į tautininkų sąjungą. Tada busi paliuosuotas, gausi tarnystę ir gerą atlyginimą.

— Jeigu, p. pulkininke, įvertinant gerai mano darbus, tai už ką esu kaltinamas ir kodel čia laikomas? Prašyčia, ponas pulkininke, mane paliuosuoti. Bet kas dieną mainyti savo kailį ir buti visų vejų lankstomu negaliu!

— Tai supusi kalejime!—visa gerkle suriko mano tardytojas.

— Geriau garbingai kalejime suputi, negu, kad niekšu laisvej butil — atsakiau jam.

— Pasirasyk! — pasirašiau ir paklausiau:

— Ponas pulkininke, aš buvau nusistatęs duoti prašymą, kad leistų išvykti į užsienį, ar verta duoti. Be to, ar galima ką noro gero tiketis iš šio apklausinėjimo?

— Gali duoti nors dešimti!—Į antrajį klausimą visai neatsake.

Taip ir užsibaige toji mano „garbinga" išpažintis.

Nors tikejimas draudžia išpažintį kam nors atpasakoti, bet kadangi čia toks nepaprastas „kunigas" spaviedojo, tai aš neiskentęs, pasidalinau su draugais savo įspudžiais. Pasirode, kad ir kitiems buvo siulomos tokios pat paliuosavimo sąlygos, žinoma, ne visiems.

Tada mums paaiškejo, kad be reikalo džiaugemes pamatę savo „išganytoją": ju buta vilko avies kailije.

Tačiau paskutiniai jo, Bobelio, žodžiai buvo visai teisingi. Pirmą prasymą, padaviau paliuosavimui ukio darbams — atmete. Antrą, — išvykimui į užsienį — atmete. Galejau drąsiai, anot jo, „duoti nors dešimti", vis viena nieko ne butų išeję. Matyt p. Bobelis tvirtai buvo nusistatęs mane „supudyti kalejime!"

Jau maniau nusiraminęs pradeti „puti", bet užėjus fasiętinių metinių sukaktuvių amnestijai tapau paliuosuotas.

Dabar tik gaila draugų, kurie tebekvepuoja surugusios smetonos prismirdusiu oru.

Al. P. M.

Iš žurnalisto užrašų.

Neišsiperi.

Einant Smetonos „konstitucija" yra sudaroma vadinama Valstybes Taryba. Žinoma, jos narius skiria pats Smetona. Jau nuo pavasario teisingumo ministeriui Žilinskiui pavesta parinkti žmones į tą nublukusią žvaigždžių palatą. Žilinskas kreipesi į tribunolo pirmininką Krisčiukaitį, į tribunolo narį Roemerį, į Janulaitį, Ciplijauską, Bugailiškį, Papečkį ir į visą eilę kitų žinomų juristų, kad jie sutiktų buti Smetonos paskirtais Valstybes Tarybos nariais. Iš visų Žilinskas gavo neigiamą atsakymą, o sutiko patarnauti fašistinei diktaturai tik Janulaitis ir Papečkys. Jei smetonininkams pavyks dar bent vieną iš juristų surasti, tuomet Valstybes Tarybą bus iskepta, mat kitus narius prikomandiruos nuo žvalgybos, fašistų karininkų, „ukininkų vienybes" ir kitų iš valstybinio lovio mintančių parazitų ir šliužų. Po to valstybes taryba leis smetoniškus įstatymus, primes krastui savo valią, o kunigai paskelbs, kad visa tai esą nuo Dievo.

Be šnipų apsaugos — ne žingsnio.

Šymet Palangoje buvo apsigyvenęs „tautos vadas", „Gedimino ainis". Vila, kurioj sis Užpalių suskis nutupė, dieną ir naktį buvo saugojama raudonkelnių, policijos ir snipų. Juokingiausia budavo, kai šis paslemekas su savo žmona raitas jodinėdavo po juros pa-

Vienas užsienio korespondentas aplankęs Smetoną štai kokį įspudį išsinese, tai esą paprasto raštininko tipas, kuris savo išvaizda stengias nuduoti rimtą vyrą, bet Smetonai ir tas nevyksta, atrodo užguitu žmonos vyrų ir pusėtinai bailiu, rodos jis nuolatos yra persekiojamas.

Šiokie žmones esą visuomet kerštingi, iš bevalio žmogaus nesą ko daugiau ir laukti. Iš viso girdi Smetona darąs girtuoklio, bevalio vyro įspudį. Visai kas kita esanti Smetoniene. Iš kart, girdi, pastebima, kad ji vyrą valdo. Tai tokios moters pasitaiko dažniausia tarp paleistuvystes namų laikytojų, arba gerų restoranų savininkių. Ne tik jos esanti tokia paviršutine išvaizda, bet panašus jos ir visas pasielgimas. Nuolatos papirosas dantyse net svečius priimant, sedžia aukštai, vieną koją uždejus ant kitos laiko, — prostitutes elgesys. Šiokia moteriske gali tureti pasisekimų tų karininkų tarpe, kurie vien moterimis gyvena. Tas užsienio korespondentas visai neapsiriko taip nupasakojęs Smetonienę, tik jis dar nepridejo, kad Smetoniene esanti dar ir žiauri. Kuomet karo laukų pasmerktieji mirti prašo gyvybę dovanoti tai Smetoniene visuomet pataria juos šaudyti, o Pajauji ir Tornau ji prasyte prase sušaudyti ir butų Smetona davęs paredymą juos šaudyti, tik daugumos karininkų tarpe prasidejo bruzdejimas, tai Smetona pabugęs, kad ir jo galva nenulektų, jiems gyvybę dovanojo, nors ir jo žmona tam buvo priešinga. Jei Smetona per dienas girtukliajauja, tai jo žmona nuo jo netsilieka ir dar per kiauras naktis lošia į kortas. Pirmiau leitenantukai laike sau už garbę palošti su Smetoniene, bet kadangi ji lošia tiesiog akyplešiškai tai dabar nebenori ir karininkai ir tik vyresniujų liepiami eina bovyti Smetonienes. O Smetoniene be karininkų tiesiog apseiti negali, ji sugalvojo kasdien jodineti, kad tik kariškių tarpe pasitrynti ir generalinis stabas kasdien pulkų vadams nurodo, kurie turi joti su Smetoniene. Bet netik karininkai turi ją lydeti, bet dar ir kareiviai šią ištvirkusią moteriškę privalo lydeti. Štai kam kareiviai dabar vartojami. Tai didžiausia geda musų armijai! Tą gedą gerai nujaučia ir garbingi kariuomenes vyrai, bet kolkas jie tyli. Ateis laikas ir jie save parodys.

(Sekantį kartą papasakosiu daugiau).

krantę. Įsivaizduok, pilieti, tuodu išperas, apsiaustus 15—20 raitų karininkų ir gusarų, apginkluotų šautuvais ir kardais, besitrankančius po ramias Palangos apylinkes, ir tu suprasi, ką reiškia „tautos vadas“. Visos tos ceremonijos primena tolimą viduramžį, feodalų ir visokių kraugerių gadynes. Drauge su Smetona Palangoje buvo pilna aviatorių, — tai pienburniai vaikėzai. Nepratusiai akiai šlykštu ir nejauku.

Smetonos maudynes vieta, taipgi savotiškai įrengta: aptverta viela, pašaliniams uždrausta ten vaikščioti. Prie budelės nusirengti, dieną ir naktį budejo policija. Kuomet Antanas eidavo juron, jį lydedavo bent aštuoni snipai: du eidavo priešakyje, po du iš šonų ir dar bent du sekdavo iš paskos. Tai oficialus snipai, o neoficialiai dar bent trigubai tiek.

Menkas ištyžęs, bobos jodomas, karininkų stumdomas, Antanelis moka graužti lietuvišką duonelę.

Chuliganizmas.

Kairiosios valdžios metu kademai buvo įteikę interpeliaciją, kad nusižengimų skaicius padidejęs. Tuomet kademai laikė už nusidejimą darbininkų streikus, ir savo interpeliacija ruoše perversmui dirvą gązdindami visuomenę. O dabar, kai Lietuva tapo ištisas chuliganų lizdas, tyli. Visoki nusižengimai padidejo dvigubai, o viešo chuliganizmo — kiek tik nori. Vilkaviškyje chuliganų vietos tautininkų sumušta su viršum 20 žmonių. Šiauliuos primustas iš pasalų redaktorius, primuštas Klaipedos vicegubernatorius, Joniškį siaučia chuliganai; trumpai sakant, chuliganizmas žydi ir klesti. Atmink, pilieti, kad tą chuliganizmą palaiko pati valdžia per fasištinę „sporto“ organizaciją „Geležinis Vilkas“ kaip kad Rusijoj carizmo laikais valdžia palaikydavo juodašimcių sąjungą (sojuz istinno russkich liudiej). Ner ko stebetis, nes ir valdžioj sedi chuliganai, tai kodel geriems jos pasekejams nepasekti viršunių chuliganiškus darbus. *Homo Novus.*

Petruitijados atbalsiai.

Pernai, esant Petruiciui Kaune karo apygardos viršininku, jo žinioj tarnavo pulkininkas Ivanauskas, kuris symet nepersenai tapo išvytas iš kariuomenes. Tai įvykę, sako, sitokiomis aplinkybemis.

Pernai rudenį, kaip žinome, krikščionys buvo sumanę atlaisti tautininkų valdžią „atsargon“. Kariuomenę išvesti į tą „žygį“, kai ateis momentas, buvo pavesta minetam pulk. Ivanauskui. Bet, atejus „momentui“, Ivanauskas tik įleido į kelnes „budę“ ir kariuomenes neišvedė. Tuomet leidosi į „žygį“ pats Petruitis, bet, nužygiavęs tik iki Smetonienei, pasigerė, ir didysis jo žygis pasibaige tuo, kad jis tapo patupdytas į daboklę issipagirioti, o paskui tapo išmestas is kariuomenes ir apgyvendintas savo malune Dauguose, kur begirtuokliaudamas tunojo sau ramiai ir iki šiol.

Bet neiškentęs vieną syk atvažiavo į Kauną ir eina Laisves Alejos trotuaru. Pasitaike, kad kitu trotuaru ejo Plechavičius. Tuo pačiu momentu iš priešais Petruičiui ateina Ivanauskas. „Sveikas, broleli!“ — „Sveikas!“ — ir du „karžygiai“ sveikinasi gatveje. Plechavičius iš tolo praeidamas dirst į juodu ir tuoj sumete: „Aha, tai ir tu petruitininas. Palauk!“ Ir ilgai nereikejo laukti: už poros dienų buvo jau oficialiai paskelbta, kad pulk. Ivanauskas „prezidento aktu“ atleistas atsargon, t. y. išvytas iš kariuomenes.

Be to, dar Petruiciui atimta teise ir telefonas laikyti. *Muse.*

„Tautos Vado“ atostogos.

„Lietuvos Aidas“ visumet gausiai ir saldžia aprašineja visas Smetonos keliones ir pramogas.

Pavyzdžiui „Tautos Vado“ atostogos šymet Palangoje. Jo poilsis buvęs labai neramus, nes visokios delegacijos ir atskiri asmenys plaukte plauke su visokiais prasymais. „Tautos Vadas“ su visais maloniai kalbasi ir visus maloniai priima. Tenka ir visokių sunkių kelionių atlikti „valstybes reikalais“: tai į pulko šventę, tai į kokios bažnyčios pasventinimą, tai kitur panašiai. Visa tai trukdo Jo Ekscelencijos ramų poilsį. Bet jis del savo mylimos tautos ir tų vargingų kelionių nevengia: jei tik yra reikalas, tegul sniegti ar lyja — tuojau seda į automobilį ir išvyksta. Ir ypač nuostabu, kaip jis nebijo darganos uždengtame automobilyje. Tai tikras kantrumo pavyzdys visai tautai. *Muse.*

Penkių milijonų šnipams neužtenka.

Šių metų valstybes biudžete įvairiais pavydalais yra paskirta penki milijonai litų snipinejimo reikalams. Bet pasirode, kad šiam svarbiam fašistines valstybes reikalui tos sumos neužtenka. Prireike ieskoti kur daugiau pajamų gauti. Ir surado. Valdžia apsižiurejo, kad permažas yra susižinojimo tarifas, todel padidino mokesnį už naudojimąsi telefonais ir pabrangino paprastuosius laiskus (vieton 25 centų jau imama po 30 c.).

Tiems patiems reikalams, matyt, eis ir „sutaupos“ iš atimtų pašalpų privatems mokykloms ir iš universiteto susiaurinimo. *D.*

Policija padeda kunigams rupintis dvasiškais reikalais.

Zapyškio policija andai išlipino po miestelį šitok skelbimą: *„Ukininkų žiniai.* Einant Piliečių Apsaugos Departamento paredymu siandien ir sekmadieniais po pamaldų leidžiama dirbti lauko darbus. 1928-IX-8“.

Kunigai kelia lermą už jų teisių uzurpavimą ir sako, kad jau tuoj bus svieto pabaiga.

Mums tik viena įdomu: gal nuo šiol ir išpažinties katalikams reikes vaikščioti ne pas kunigą, bet pas nuovados viršininką. Ot tai butų štuka! *M.*

* *

Šį rudenį 44 junkeriai pabaigė Kaune karo mokyklą ir gavo leitenantų kardus karo kapelionas kunigas Palubinskas pamoksle, be kita ko, pasake, kad pasaulis daugiau gerbiąs jega negu tiesą. Katalikų bažnyčia laimina ir šventina ginklus, bet tiktai tuos, kuriuos laiko vyriausybe. Vyriausybe yra Dievo tarnaitė del to, kad valdžia yra Dievo paredymas.

Žinoma, kad nei Dievas, nei valdžia be viens kito negalėtų nė vienos dienos išgyventi. *M.*

Laiškai iš Lietuvos.

Gelžkeliečių vargai.

Nors kiekviena diena viespatavimo tos Smetonos-Voldemoro-Plechaviciaus siltos latrų kampanijos neša Lietuvos piliečiams vargus ir ašaras, bet dar vertas susidomejimo štai ir šitoksai jų „garbingai“ žygis.

Šiomis dienomis, susisiekimo ministeris, išeinamųjų vietų inžineris Čiurlionis, paleidė apyvarton sekančio turinio įsakymą Nr. 1482: Visiems važiuotes revizoriams ir traukes ruožų viršininkams, įsakoma ne

veliau 1 d. spalių m. 1928 pranešti pavardes tų tarnautojų, kurie yra kenksmingi valstybes ramybei ir tvarkai.

Ministeris Čiurlionis, išleisdamas kalbamajį įsakymą, žinoma, turejo galvoj socialdemokratus ir profesinių sąjungų narius gelžkeliečius ir suprantama, kad jie anot Čiurlionio, kaipo „kenksmingi valstybes ramybei ir tvarkai", po pirmos dienos spalių m. atsidurs gatvej.

Bet sumineti viršininkai, nelaukdami nei, spalių menesio pirmos dienos, tą įsakymą jau naudoja, su jiems paduotais nepatinkamais tarnautojais—gelžkeliečiais, suvedimui asmeninių sąskaitų. Įtrauktasis į „juodajį" sąrašą tarnautojas, aišku, kad užtarimo niekur neras, taigi su juo galima elgtis, kaip kam tinka.

Štai Virbalio depo viršininkas inž. Kripas, gavęs minetajį ministerio Čiurlionio įsakymą, jau suskubo atlikti „tevynes labui" garbingą žygį Jis pasitaręs su savo prieteliu Normantu, buv. to paties depo viršininku, išdave žvalgybai tris gežkeliečius: 1) Antaną Kereišą, 2) Juozą Kereišą ir 3) Joną Alekna.

Žvalgyba, kaip priimta, tuos nieko nekaltus žmones primuše atsakančiai ir pasodino kalejiman.

Tų visų trijų gelžkeliečių liko žmonos su mažais vaikais, be duonos ir be pastoges.

Tokie šių dienų Lietuvos valdovų „didvyriški" žygiai nebenaujiena. Mus tik stebina nepaprastas Lietuvos liaudies kantrumas.

J. D.

Šis tas apie „Kairiuosius Darbininkus".

Kaip yra žinoma, musų lietuviški bolševikai, kad privilioti į savo bucį daugiau žmonių, nevadina savęs komunistais, bet vadina „kairiaisiais darbininkais". Tie „kairieji darbininkai" yra paprasti, Maskvos pinigais apmokami, komunisteliai. As norlu papasakoti apie jų „žygdarbius" Varnių koncentralkoje.

Jie turi tenai savo kolektyvą, kurį šelpia Mopras (meždunarodnaja organizacija pomošči borcam revoliuciji). Tasai kolektyvas įsisteigė maždaug tuo laiku, kai po gruodžio 17-tos perversmo, fašistų valdžia pradejo tremti į Varnius draug su kitais ir „kairiuosius darbininkus", tai yra pradžioj 1927 metų.

Jų kolektyvui vadovavo kauniškiai: Skrabulis, S. Šumauskas, J. Zinkevicius ir kiti, bet į normales vežes jų kolektyvas taip ir negalejo įeiti, nes kalbamieji „vadai" visą laiką pesesi tarp savęs del vadovavimo kolektyvui.

Maždaug pradžioj 1928 metų tarp jų jau prasidejo tikri nesutikimai. Pradeta varžytis tarp savęs už vadovavimą kolektyvui. Naujai atvykstantieji buvo nepatenkinti senąja kolektyvo valdyba, noredami pirmoje eilėje aprupinti „vadai" save ir „paneles". Tuo tikslu pradeta vogti visam kolektyvui skiriamas maistas. Ypatingais gabumais sioj srity atsižymejo panevežiškis Skujus. Buvo vagiamas šokoladas, šprotai, bulkos ir t. t. Pavogtasis maistas būdavo „broliškai" padalinamas tarp „panelių" Sores ir Rachiles Geralčių, Berzokaitės, Šapiraitės ir tarp Skujaus, Minkovo ir kitų „artimesnių žmonių".

Tas, žinoma, sukeldavo nepasitenkinimą savo „draugais" is kitų kolektyvo narių pusės. Kildavo barniai, ir net vieną kartą Mopro atsiųstus lašinius bedalijant prieita iki peštynių tarp kylančios „opozicijos" ir „pozicijos". Po sių pestynių, kolektyvo gyvenime prasidejo nauja „era": aiškiai pasirode dvi, viena kitai priešingos grupes. Šių metų sausio mėnesio pradžioj į stovyklą atvažiavo Kauno komendanto ištremtas visam karo stoviui Kauno žydų banko buhalteris Plakchinas su tam tikrom direktyvom iš „centro". Jis sudare vieną grupę, į kurią įejo beveik vieni žydai, paeme kolektyvo vadovybę į savo rankas ir pasalino is jo sau netinkamus asmenis. Nauja „tvarka" nepatenkinti na riai kartu su pašalintais is kolektyvo, protestuodami pasitraukia iš jo ir sudaro vadinamąją „opoziciją", kurioj vadovauja buv. Kauno miesto tarybos narys Riaubiška, J. Zinkevičius, S. Šumauskas ir kiti. „Opozicija" gavo iš „pozicijos" „išdavikų", „provokatorių" vardą ir prasidejo begaliniai barniai ir tarpusaviai šmeižtai.

Kolektyvo nariais dabar liko daugumoje jauni žydukai, nuo ko iš kolektyvo pašalintųjų tarpe pradejo reikštis antisemitizmas. Antisemitizmui plėstis stovykloj taip pat nemažai padeda žydukų tarpe, varomas savotiškas „antigojizmas": stovykloj, žydukų tarp eneretai išgirsti žodį „goj". Iš naujai atvykstančių į stovyklą „komsomolcų" pirmoj eilej ir visumet į kolektyvą priimami žydai, ir tik veliau, po kelių dienų nuo atvykimo — ir tai nevisumet priimami ir ne žydai.

Dabar, pasireiškus tokiai „antisemitizmo" ir „antigojizmo" politikai, komunistų autoritetas visai nusmuko: 1927 metų rudenį komkolektyve buvo, regis, apie 110 — 115 narių, o dabar liko tik apie 40.

Čia pamįnesiu dar vieną faktą. Šių metų, rodos, birželio menesio pabaigoj, vienas komkolektyvo narys, apie 70 metų amžiaus, ilgotas senelis P. T. padave krašto apsaugos ministeriui prasymą paliuosuoti jį del ligos ir senatves iš stovyklos. Tuo seneliu komkolektyvo „vadai" jau senai buvo nepatenkinti, del jo prie šinimosi jų varomai antigojizmo politikai, taigi jo paduotas ministeriui prasymas ir buvo jiems proga atsikratyti jo. Mat, jų nusistatymas yra neduoti jokių prašymų valdžiai, nors jų „artimesniesiems draugams" tas buvo galima (prašymus krašto apsaugos miniteriui del paliuosavimo siunte Fainas, Domeika, Plakchinas ir kiti, tačiau iš kolektyvo pašalinti už tai nebuvo). P. T. už prašymo padavimą tapo išmeštas is kolektyvo. Tuojau po tam kitas senelis, to paties komkolektyvo narys, J. R., su ašaromis akyse, viešai pareiške, kad nuo šios dienos jis išstoja iš kolektyvo, kadangi iš kolektyvo išmetamos moterys su mažais vaikais, toki ligoniai, kaip P. T., kolektyve daromos įvairios šunybes — tat jam nelenda į gerklę tas kąsnis maisto, kurį jis gaunąs iš kolektyvo. „Aš, — sake J. R. — visą savo amžių, gyvendamas Lietuvoje ir Anglijoje, dirbau darbininkų labui, visumet buvau doras socialistas, todel dabar, kai aš jau pasenau, nenoriu savęs teršti, budamas šitų išgamų, karjeristų kolektyvel Man seniui visoki plemengaliai kolektyvistai daro pastabas, kam aš kalbu su nekolektyvistais, man nesenai, kada aš užprotestavau del P. T. išmetimo, dave ilgus pamokslus, girdi, tas senis yra provokatorius, nes padave prašymą del paliuosavimo, o patys irgi duoda prasymus ir laiko save dorais komunistais: Ne, daugiau as su jais nebusiu!"

Po J. R. išstojimo komkolektyvo įtaka stovykloje visai susmuko Daugelis buvusių to kolektyvo narių prisidejo prie socialdemokratų. Visi išmestieji ir išstojusieji jaučia didžiausią antipatiją prie Maskvos šelpiamų karjeristų ir, aš manau, kad išėję iš stovyklos, jie liks amžini komunistų priešai ir mines savo pergyventas su „tavorščiais" dienas kol bus gyvi. *S.*

Iš Utenos padangės.

Po 1926 m. chuliganų smurto Utenoj priviso daugybė taip vadinamų „patriotų" su gana storais pilvais ir išputusiom uosim. Nemažai atsirado ir Smetonos išperetų svirplių-greitakojų, kurie švaistesi, lakstė, „valydami" Utenos apskritį nuo fašistams nepagei-

daujamų piliečių. „Išvalę" įstaigas ir kitas jiems pavojingas vietas jaučiasi labai patenkinti, kad taip lengvai viskas einasi.

„Jo didenybė" Motiejukas Valevičius jaučiasi tikru Utenos apskrities „karaliumi", tik visa beda, kad nekaip sugyvena su savo Barbyte: nepatinka ir tiek, — „ne karaliska" Barbyte. Ir suka sau galvą Motiejukas-Valevičius: „kaip čia geresne susiradus?" Bet ilgai negalvodamas nutare padaryti žygius perkelimui į Kuktiškį nuovados viršininkų Budrį, kuris turi gražią, „cnatlyvą" žmonelę.

Sakyta-daryta: Budrys kuktiškių nuov. viršininkų, jo graži, „cnatlyva" žmonele, Motiejuko-Valevičiaus „karališkosios" kanceliarijos raštininke. O „nekarališkoji" Barbyte — pošol von!

Prasidejo nenuobodžios dienos ir linksmios naktys! Kur tu čia nesidžiaugsi, kad viskas einasi, kaip sviestu pateptai

Tik štai nei iš šio nei iš to, „jo didenybe" suserga ir pradeda, kaip pasiutęs lakstyti: į Kauną, atgal, į vieną krastą, į kitą. Žmones žiuri ir stebesi, kas jam galėjo atsitikti? Vieni sako kad „cicilikus" bemedžiodamas, vilką pamatęs ir persigandęs, kiti speja, kad nuo kita ko „greitoji" pagavus, bet ištikrųjų va kaip buvo:

Budriui išvykus kur tai į „medžioklę", Motiejukas-Valevičius sumane su Budriene atsakančiai pasilinksminti. Pasikvietė pas save ir pradejo vienas kita vaišinti saldžiu likeriu. Bet koks tai juokdaris „jo didenybei" vieton likerio įpyle ricinos! Nuo ricinos, žinoma, jo fašistiniame pilve kilo didžiausis ermideris!

Nors tatai padare jo ištikimiausi draugai, bet nesurasdamas kaltininkų, terorizuoja nekaltus žmones, versdamas prisipažinti.

Žmones kamuojami kenčia ir laukia progos, kaip nors su „jo didenybe" atsiteisti. *Togo.*

Utena. Čia yra pasižymejęs fašistas II os Šaulių rinktines vadas kap. Matelis Jonas, kuris tiek ismnono, kiek pasenejęs asilas, bet laikomas vien del to, kad smarkus fašizmo šalininkas ir moka vien tik persekioti šaulius, kurie nenori prisideti prie fasistinės diktaturos. Priimant naują šaulį visuomet atsiklausiama palitines policijos agentų apie jo pažiuras į politiką ir visuomet kartoja kad geriau desimts ištikimų, negu simtas abejotinų (nors statute pasakyta, kad šauliai nepartiniai ir gina valstybe ir teisetą valdžią). Pasku tiniu laiku smarkiai rengė šaulius prie sutikimo smurtininko Smetonos, kuris turejo atvažiuoti į Uteną š. m. rugpiučio men. 25—26 d įsakyta buvo visiem šauliams įsigyti uniformą, nors kitas ir duonos kąsnio neturi, bet uniformą įsigyti privalo butinai, kuri kainuoja maždaug apie šimtą litų.

Mes patartume vietoj uniformų įsigyti daugiau ginklų ir atejus tai valandai nepasiduoti fašistiniams melams, bet žinoti kam paduoti ranką.

Šaulys.

Utena.

Teroras ir arestai musų apylinkej.

Banditų kampanija, pasivadinusi „tautos vadais", važinėdama po Lietuvą visur palieka savo kruvinus pedsakus. Visur po jų buvimo prasideda ekzekucijos ir nekaltų žmonių kankinimai.

Musų apylinkej prasidejo ekzekucija nuo grįžtančių iš gyvulių parodos žmonių terorizavimo.

Pirmesis „žygis" prasidejo 27-VIII 1928 m. apie 9 val. vakaro Kuktiškių stoty. Pradejus eiti traukiniui iš Kuktiškių stoties, kuri randasi tarp Utenos ir Saldutiskių, su grįžtančiais iš parodos keleiviais, į traukinį įšoko du chuliganai su revolveriais šaukdami „rankas aukštyn" reikalaudami pasiduoti. Vagone kilo panika. Žmones nežinodami ant ko daromas puolimas, pamane, kad plešikai traukinį užpuole ir nusigandę pradejo per duris ir langus veržtis lauk.

Mašinistas pamatęs, kad žmones iš vagono šokinėja, traukinį sustapde. Chuliganai bėgantiems keleiviams šauke: „Nebekite nusausime!" Žmones sustoję pamate, kad tie chuliganai puola tik prie vieno keleivio, pil. Jono Kapelinsko, kuris taip pat grįžo iš parodos ir kaipo nieko nekaltas drauge su kitais ramiai sedejo vagone. Tuojau pas jį buvo padaryta krata, bet nieko nerasta. Tada banditai pradejo tą pilietį daužyti, reikalaudami prisipažinti, kad Utenoj per ukio parodą kurstęs žmones sukilti prieš Voldemarą ir platinęs priešfašistinę literaturą: „Pirmyn" ir „Trečioji konstitucija bus pačios liaudies".

Po to, banditai davė leidimą traukiniui toliau eiti.

Tuo pačiu traukiniu pil. Kapelinską nugabeno į Saldutiskių stotį. Stoty vienas paliko sargyboj, o antras, eidamas pasikviesti daugiau sargybinių, įsakė likusiam, jeigu suimtasis begs, tuojau nušauti. Žmones girdedami tokį „griežtą" įsakymą, pradejo rinktis ir veržtis žiureti kokią čia „baisybę" sugavo. Pil. Kapelinskas, pasinaudojęs susirinkusia žmonių minia,—apruko iš po sargybos lauk ir vakaro prietamsoj pasislepe artimiausime miske.

Pries Voldemaro atvažiavimą į Uteną, teroras ir arestai siaute visame Utenos apskrity. Kratos ir areštai buvo daromi rugpiučio 17, 18 ir 19 d. Utenos valsč. areštuotas Šustikas Juozas ir dar vienas, kurio pavarde nežinoma, o pil. Slavinskas pasislepe. Tauragnų valsč. areštuotas vienas asmuo. Daugiausia nukentejo Saldutiškių valsčius. Viso ten buvo areštuota apie 16 žmonių, iš jų kai kurie jau paleisti. Iš to laiko arestuotų, Utenos kalejime laikomi dar šie asmenys: Gaižuti Vladas, Augutis Vincas, Paukšte Kazys, Kopelinskas Jonas (16 metų), Kopelinskas Vladas (invalidas, be kojos), Šernas Vladas, Meidus, Jakimavičius, Gurkšnyte Leonora, naujojo geležinkelio mašinistas U. ir Julius Pumputis.

J. Pumputis, apie 60 metų amžiaus mažažemis iš Plautiškių kaimo saldutiškių valsč. Turejo nemažą seimyną, bet fašistai jo šeimyną iskrikde: du sunus pabėgo į užsienį, du 11 gegužes areštuoti ir išvežti į Varnius, vienas tarnauja kariuomenej kuris nuo 17 rugpiučio areštuotas; senas tevas kankinamas Utenos kalejime. Namuose liko sena motina ir 17 metų sunus.

Tur but nereikalinga aiškinti, kad tie visi žmones kankinami vien už tai, kad kitaip galvoja, negu šnipai norėtų ir kad tvirtina jog Smetona, Voldėmaras ir Plechavičius užgrobė Lietuvos valdžia naktį išlindę is pa tiltes.

S. Budetojas.

Papilys, (Biržų apskr.). Rugpiučio m. 28 d. Biržų šnipai su viešąja policija dare Papily ablavą, ieskodami „Pirmyn". Padaryta kratos pas piliečius: Variakojį, Trečioką, Naktinį ir Narbutą (Narbutas išbegęs į užsienį; dare kratą jo bute). Nors dirbo labai „ščyrai", bet nei pas vieną iš minetų piliečių nieko nerasta. Ypatingai „ščyrai" iškrėte Naktinį; (Naktinis pasiturintis ukininkas Garšvų kaimo). Policija staiga įpuolus į jo grįčia rado beskaitantį laikraštį ir agenteliai nudžiugę susuko: „a, „Pirmyn" skaitai!" — bet pripuolę, kaip šunes, susisarmatijo. Mat tas pilietis skaite „Ukininką". Išieškoję visus palepius, išbadę stogus ir nieko neradę, išsidangino.

Kad ir labai uoliai policija „darbuojasi", bet papiliečiai nenusimena, nes sako, kad kumele prieš dve-

simą, paskutinėj agonijoj visada pasispardo, ir tiki, kad padves kartu ir tie, kurie tą stimpančia kumelę palaiko!

Jonas Pažemeckas.

Biržai. *Valo Biržų gimnaziją.* Rugpiučio m. 30 d. iš švietimo ministerijos telefonu pasiulė mokytojui Dilui, paduoti pare škimą, persikėlimui į kitą mokyklą. Pigiai ir gerai: nereikes moketi persikelimo išlaidų ir atsikratys nepatinkamo mokytojo. Mokytojas Dilys visų gerbiamas, darbštus, mokinių mylimas. Senas pedagogas. Budamas Mokytojų Prof. Sąjungoj, ne mažai yra pasidarbavęs visuomenes švietime. Bet ponams degutininkams svietimas nerupi. Jie skirdami į darbščių mokytojų vietas — girtuoklius, norėtų visas gimnazijas paversti traktieriais.

Sukurys.

„Plečkaitininkai" likviduoti!

„Pries Valstybine organizacija pleckaitininkų likviduota". Taip rekia dabar smetoninkų spauda Lietuvoje, taip, cenzoriaus liepiama, rašo net ir opozicine spauda, tą patį dievobaimingai pakartojo ir smetonuotais buterbrodais penimą reakcinė lietuvių vilniecių spauda. Tai jau is eiles... ketvirta „likvidacija" t. y. „sunaikinimas" placiai veikiancios Lietuvoje slaptos karines organizacijos „Pirmyn".

Apsunkinę savo sąžinę Lietuvos žmonius turto vogimais, nekaltai sušaudytų piliecių krauju ir asaromis našlių ir siratų, smetoniniai fašistai neturi niekuomet ramios valandos. Labiausia juos krecia baimes drugys artejant kokioms nors sukaktuvems jų padaryjų niekšingų darbų. Štai pereitais metais, artejant gruodžio 17 d., dienai kurioje jie kaip vagys iš pasalų užpuole demokratinę vyriausybę ir nešvariomis rankomis pradejo statyti kruvinosios diktaturos tvarką. Apimti baimes įsake savo šnipams „apvalyti" kraštą ir likviduoti „priešvalstybines" organizacijos. Tuomet buvo suimta keli šimtai žmonių. Tai buvo pirma „likvidacija", savo priesų.

Š. m. pries Darbininkų Šventę Gegužes 1 d., nejuokais susirūpino Smetonos gauja. Jie gerai supranta, kad už nekaltai pralietą kraują, suardytas darbininkų organizacijas ir kitas niekšybes jiems nebus dovanota. Speliojo, kad Lietuvos darbo žmones padarys su jais atsiskaitymą kaip tik Gegužes Pirmos Dienos sventeje. „Gelbekit valdžią! Likviduokit priešvalstybinius gaivalus!" — lekia iš centro įsakymas visiems šnipams, karo komendantams, policijai ir kitiems „tautos valios" reiškėjams. Šimtai kratų, areštai visame krašte. Antra „likvidacija".

Nepraejo ir pora savaičių nuo „galutino likvidavimo" pries valstybines organizacijos" kaip vel šnipai kelia lermą: „Sukilimas ruosiamas Steigiamojo Seimo atidarymo dienoje — gegužes 15 d.! Slaptos organizacijos literaturos pilną visur! Kas daryti? — Išsigandę klausia „tautiški" šnipai. Dar labiau susitraukė Voldemarukas; dar padvigubino porciją šnapso Plechavičius; daužo kumštimis stalą ir keikiasi feldfebelis Musteikis. „Kas cia per velnias, iš kur tie sukileliai vel atsirado? Juk prieš gegužes 1 d. tautiška žvalgyba visus išgaude". „Tos pačios organizacijos nariai — plečkaitininkai" — raportuoja snipai klumpiuotiems ekscelencijoms. Trukit — plyškit, bet turite gi galų — gale išgaudyti priešvalstybinius, — griežtai įsakoma iš centro. Procevoja snipai. Lando visur: miestuose, miesteliuose, kaimuose, naujakurių trobelkose, net ir į girią iš tolo dirsteleja. Kratos, areštai. Tautiški bizunai kaso piliečiams pecius, adatomis valomos panagės, elektrizacija ir kiti panašūs įrankiai ir priemonės paleisti į darbą priesvalstybiniam gaivalui likviduoti. Na, jau dabar, tai tikrai likviduoti priešvalstybiniai" — po sunkiam darbui atsiduse, praneša šnipai. „Gerai, vyrai, kad galu-gale uždarete burnas tiems nenuoramoms — pagire šnipus Smetona, ramiai pasirašydamas amnestijos įstatymą. Patenkinti, ramiai gegužes 15 d. baliavoja tautos vadai. Visiems pasidarbavusiems buvo duodami Gedimino medaliai, cinai ir t. t. Jau dabar nieks nesugadins upo ir nesudrums ramybes — pries valstybiniai visiškai ir galutinai likviduoti bent iš trečio karto.

Bet nera laimes šiame sviete, kaip kad pasake viena didžiai dievobaiminga davatka, užklupta svetimam darže kopustus vaigiant. Taip ir su „tautos vadais" atsitiko. Nespejo dar išdalinti „už pasidarbavimą tevynes labui" pirmųjų 50 tukstančių Gedimino medalių, kaip žvalgobos barometras vel pradejo rodyti į artejancią antrą. Artinosi rugsejo 9 d. — Taurages sukilimas. Neramus pasidare šnipai, reke per miegą Smetoną sapne matydamas sušaudytųjų sukilelių lavonus. Revoliucinio turinio brošiuros ir proklamacijos pasirode visoj Lietuvoj. „Išnaikinti priesvalstybiniai" vel pripilde Lietuvą Karines organizacijos „Pirmyn" obalsiai— šalin fašizmas! ginklu valykim Lietuvą nuo smetoninių nlekšų — paplyto placiai. Per visą rugsejo menesį darbavosi žvalgyba jau ketvirta kart likviduojant K. O. „Pirmyn". Vel suimta keli šimtai žmonių. Kaisedorių, Utenos ir kai kurluose Žemaitijos apskrityse ištisi kaimai liko be vyrų — areštuoti. Kai kur suimtos šeimynos pradedant vaikais 12—15 metų baigiant seneliais. Tukstanciai apmokamų šnipų ir provokatorių neįstengia sunaikinti baisios fašistams organizacijos „Pirmyn". Ir nesunaikins, nes tai ne kokia nors maža grupelė žmonių, tai ne koki ten pleckaitininkai kaip kad pravardžiuoja fašistai, ar kokio nors kito asmens noru sudarytoji organizacija, bet tai yra organizacija masine, gimusi iš žmonių neapykantos pries kruvinajį despotižmą, iš noro atkersinti neprašytiems „tautos vadams" už žudymus tevų, brolių, už motinų ašaras, už pažeminimą Lietuvos Respublikos pasaulio akyse, ir iš tvirto pasiryžimo sukurti demokratišką tvarką Lietuvoje. Kruvinoji diktaturą išmokino žmones veikti slaptai. Tedel į žvalgybos nagus pakliuva ne slaptos organizacijos atsargūs nariai, bet šiaip piliečiai, viešai reikšdami neapykantą Smetonos—Voldemaro—Plechavicius valdžiai. Kai kur išvesti iš kantrybės pilieciai daro ginkluotus užpuolimus ant fašistų policijos, šnipų (Bialolesy, Kaišedorių ap., Alytaus ap., kai kur Žemaitijoj) Vadinasi, „likvidacija priešvalstybinių" jau sunkiai einasi. Šnipai ir smetoninę policija vaišinama kulkomis ir net granatomis (Kedainių ap. v-ką). Šitie apsireiškimai sako, kad ir pas kantrią Lietuvos liaudį toji kantrybė baigesi. Penktoji likvidacija, beabejo žiauri ir kruvina, bus ne „priešvalstybinių", bet niekšingų tautininkų vadų.

Juozas Paplauskas.

Perskaitęs „PIRMYN" duok kitam!

Ats. Redaktorius ir leidejas: Stasys Dainauskas. „ZORZA" Spaustuvė Vilniuje.